

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Олена БАРАННИК

*к. філол. н., доцент, завідувач
кафедри українознавства, документознавства
та інформаційної діяльності
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури;*
<https://orcid.org/0000-0003-1410-5981>

Оксана ТКАЧ

*старший викладач
кафедри українознавства, документознавства
та інформаційної діяльності
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури*
<https://orcid.org/0000-0002-8494-0774>

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНА ЛЕКЦІЯ ЯК ВАГОМИЙ ЧИННИК ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

У роботі запропоновано характеристику такого виду навчального процесу як науково-популярна лекція. Охарактеризовано досвід проведення циклу науково-популярних лекцій «Незламність української нації: історія та сьогодення» науковцями державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» у період перших місяців війни, спричиненої вторгненням російських військ на територію України. Автори аналізують результати проведення лекцій, виявляють причини проблем і недоліків та пропонують шляхи їх усунення.

Ключові слова: *науково-популярна лекція, цикл науково-популярних лекцій, інформаційна безпека, повоєнна відбудова країни, популяризація української мови, історія та культура України.*

У лютому 2022 року розпочалося вторгнення російських військ на територію України. Воєнні дії заподіяли багато шкоди як населенню, так і довкіллю. Війна спричинила екологічні, соціальні, економічні, медичні, психологічні й інші проблеми. Наразі важливими

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

є відновлення довкілля, відбудова інфраструктури, подолання наслідків військової агресії в соціальному контексті, проведення наукових досліджень, що охоплюють усі сфери забезпечення життєдіяльності суспільства та відновлення промислового виробництва, впровадження інноваційних технологій і підготовка висновків.

На початку війни, усвідомлюючи відповідальність за вирішення нагальних потреб громадян й економіки України, науковці Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» у межах проєкту «Переможемо! Відбудуємо!» запропонували для розгляду та реалізації низку організаційно-технічних рішень, які можуть сприяти вирішенню нагальних потреб оборони, відновлення й розвитку інфраструктури України. Серед запропонованих рішень одне з основних місць посідало проведення заходів, спрямованих на підвищення ролі гуманітарної підготовки українського народу та його патріотичного виховання. Так, саме з цією метою протягом трьох місяців науковцями академії всім охочим було запропоновано до уваги цикл науково-популярних лекцій «Незламність української нації: історія та сьогодення».

Рис.1. Заставка циклу публічних online-лекцій «Незламність української нації: історія та сьогодення» (канал ДВНЗ ПДАБА на YouTube)

Тематика лекцій була широкою: порушувалися проблеми історичні (від питань походження українців, білорусів та росіян до

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

аспектів сучасного прочитання української національної ідеї), мовні (від розгляду фонетичних особливостей як національної ознаки української мови до висвітлення актуального питання мовних війн у суспільстві), філософські, культурні, психологічні, проблеми інтелектуальної власності. Усього в гуманітарному циклі педагогічними працівниками трьох кафедр академії – українознавства, документознавства та інформаційної діяльності, філософії та підготовки іноземних громадян – було прочитано 19 науково-популярних лекцій.

Так, 21 березня 2022 року в online-форматі відбулась перша лекція з історії «Питання походження сучасних українців, білорусів та росіян», модератором якої була старший викладач кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Світлана Волкова. На заході були присутні студенти, викладачі, гості – усього 86 осіб. Спікер, зазначивши, що етнічні процеси, внаслідок яких сформувалися східнослов'янські народи, відбувалися складно й неоднозначно, виділила ознаки етносу, окреслила бачення спеціалістів на питання походження українського етносу, а також надала інформацію про політику насильницької русифікації з метою формування штучного радянського народу.

28 березня 2022 року доцентом кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Галиною Лисенко була прочитана публічна лекція на тему «Сучасне прочитання української національної ідеї», під час якої слухачами були студенти, абітурієнти, співробітники академії – усього 48 осіб. Лектор доповіла про те, що ХІХ століття, незважаючи на те, що російський царат спрямовував усі свої зусилля на знищення української культури та історії (заборонялась українська мова, україномовна освіта, українська література й театр), стало століттям української бездержавності, проте водночас періодом визрівання, формування й розвитку української національної ідеї та формування української нації. ХІХ століття подарувало українцям видатних національних мислителів, які палким словом намагалися пробудити спляче українське суспільство.

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

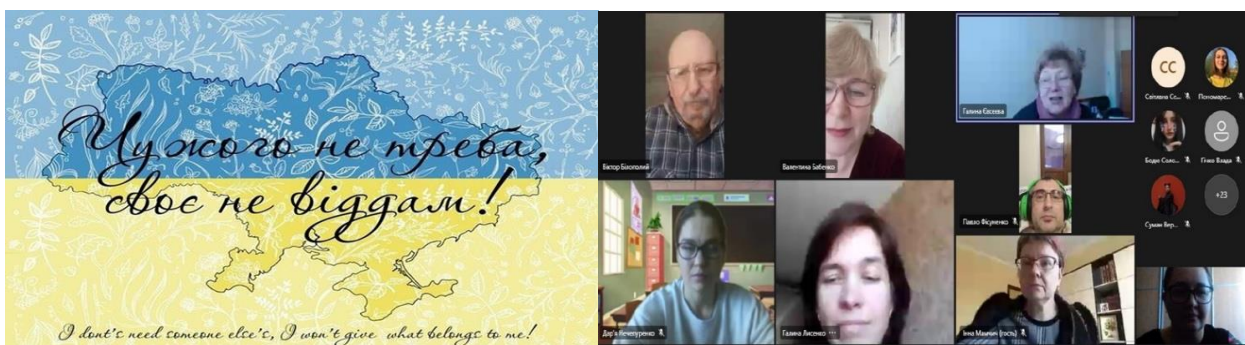
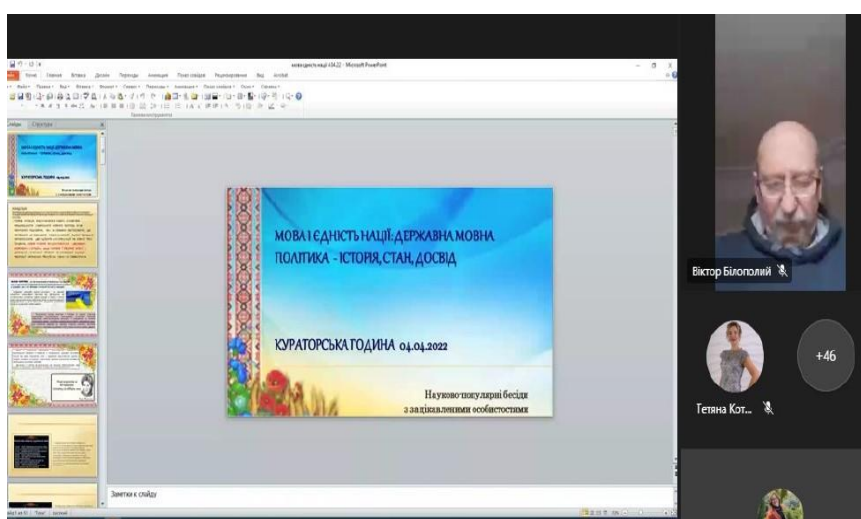

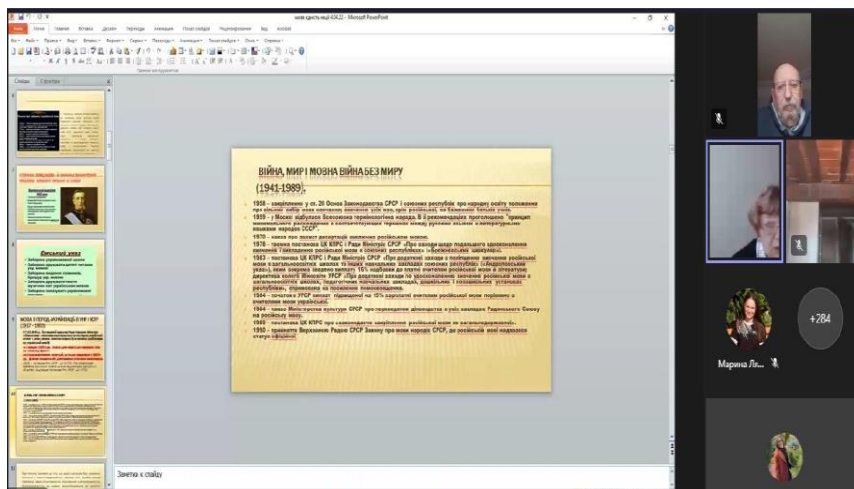
Рис.2. Публічна online-лекція «Сучасне прочитання української національної ідеї»

Четвертого квітня 2022 року проректор з навчально-виховної роботи ПДАБА, професор Галина Євсєєва представила на широкий загал лекцію «Мова і єдність нації: державна мовна політика – історія, стан, досвід», слухачами якої стали близько 300 осіб. «Мовна ситуація, яка склалася в Україні, зумовлена неоднорідністю українського мовного простору як за територією поширення, так і за сферами застосування, що призводить до порушення мовно-культурної єдності, випадків непорозуміння, дає підґрунтя для спекуляцій на мовній темі», – зазначила лектор. З чого усе почалося? Як політичні еліти перетворюють мову на інструмент маніпуляцій і спекуляцій? Чому мовне питання в Україні є настільки складним? Які завдання постають перед сучасним українцем і чому саме мова є фундаментом державності? Відповідь на усі ці питання було отримано під час лекції.

РОЗДІЛ 4

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Рис.3. Публічна online-лекція
«Мова і єдність нації: державна мовна політика – історія, стан, досвід»*

Про те, як можна психологічно підтримати рідних, близьких, друзів і самого себе під час страшних реалій, у яких опинився український народ, дізнались близько 60 присутніх під час лекції професора кафедри філософії Марини Складановської «Психологічна підтримка особистості в умовах воєнного стану» 11 квітня 2022 року. Лектор розповіла про емоційне вигорання під час війни і способи боротьби з ним, надала поради про збереження життєстійкості особистості в умовах воєнних дій, а також запропонувала всім присутнім власну психологічну допомогу як спеціаліста спеціалізованої служби академії.

Рис.4. Сторінка психологічної служби на сайті ДВНЗ ПДАБА

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

«Від Батурина до Бучі: гіркий досвід братських стосунків» – таку лекцію представив 18 квітня 2022 року доцент кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Андрій Перетокін. Лектор розповів, як 310 років тому військо російського царя Петра I жорстоко знищило українське місто Батурин. На той час місто було гетьманською столицею. Жахливі події отримали в історію назву «Батуринська трагедія» та «Страшна різанина». Деякі історики досі намагаються інтерпретувати події того часу, виправдовуючи дії Москви, втім, свідчення, що залишилися, вказують на непомірну жорстокість нападників. Попри публікації історичних знахідок та свідчень, обізнаність суспільства щодо трагедії не є високою, тому прочитана лекція була дуже актуальною.

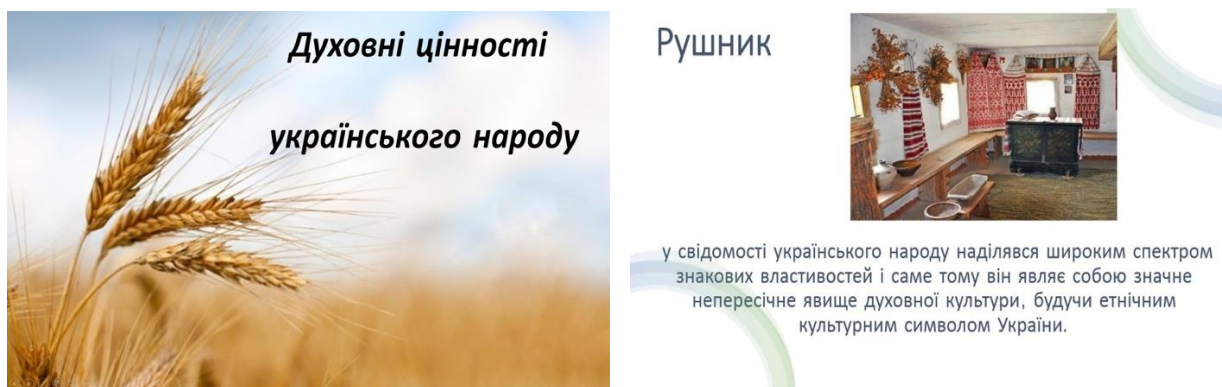

Рис.5. Публічна online-лекція «Духовні цінності українського народу»

Про духовні цінності українського народу слухачі дізналися під час лекції, представленої доцентом кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності ПДАБА Юлією Рощиною 25 квітня 2022 року. Доповідач пояснила, що духовні цінності є душею народу, його образом. У них акумульовано характер та ідеали народу, збереженні й примножені впродовж усього історичного розвитку національних традицій. У ціннісних пріоритетах закодовано минуле народу, особливості його менталітету. Розв'язати надскладні завдання допомагають сформовані впродовж століть ціннісні пріоритети нашого народу, завдяки яким він зберіг свою ідентичність, зміг протистояти політиці денационалізації в умовах чужоземного поневолення і розвинути свою національну культуру – одну з найдревніших у Європі. Авторка лекції зазначила, що вона

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

переконана в тому, що повернення до духовних цінностей нашого народу, відродження його споконвічних традицій, говоріння на рідній мові допоможе нам щонайшвидше віднайти мир у наших душах, а значить і дочекатися миру в країні.

Лекцію на надзвичайно цікаву тему «Нематеріальна спадщина України в контексті права інтелектуальної власності та національної безпеки», присвячену Всесвітньому дню інтелектуальної власності, який в усьому світі відзначається 26 квітня, прочитала доцент кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності ПДАБА Валентина Бабенко 27 квітня 2022 року. В умовах повномасштабної війни, яку розв'язала Росія проти України, розгляд будь-яких питань має відбуватися в контексті національної безпеки або кризь призму загроз, що є критеріями формування державної політики національної безпеки, є її наріжним каменем. Під час лекції було висвітлено питання збереження культурних цінностей України (як матеріальних об'єктів, так і нематеріальної спадщини), які є свідченням історичного становлення українського народу, української нації, є частиною світової культурної спадщини, а отже, безумовно, підлягають збереженню й захисту від знищення чи пошкодження.

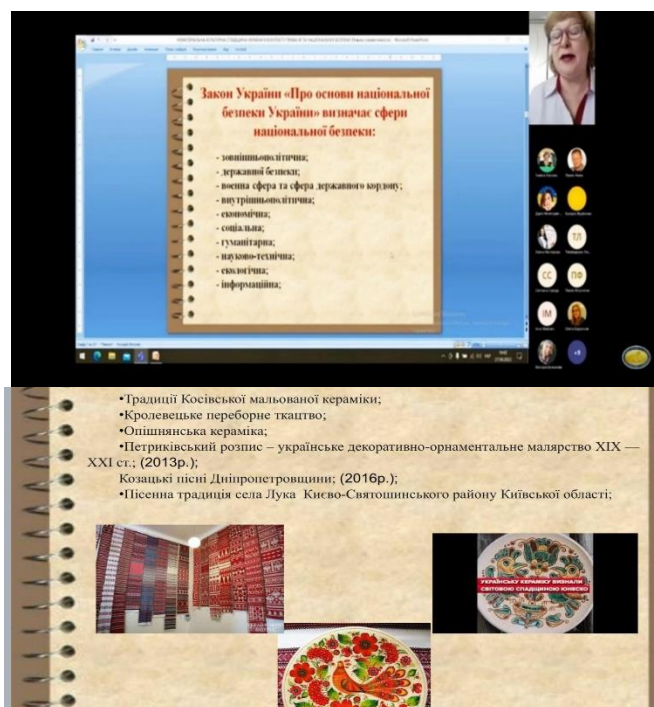

Рис.6. Публічна online-лекція «Нематеріальна спадщина України в контексті права інтелектуальної власності та національної безпеки»

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

«Українські звуки як мовні коди нації» – тема лекції, прочитаної 2 травня 2022 року завідувачем кафедри підготовки іноземних громадян Інною Мамчич. Так, лектор професіонально розповіла про те, що звукова мова має надзвичайно важливе значення в активізації біоритмів національного інстинкту, для зміцнення психофізичної структури національного типу, для мобілізації суспільства на основі етнопатриотизму. Студенти і співробітники академії із захопленням підтримали розмову на цікаву мовну тему.

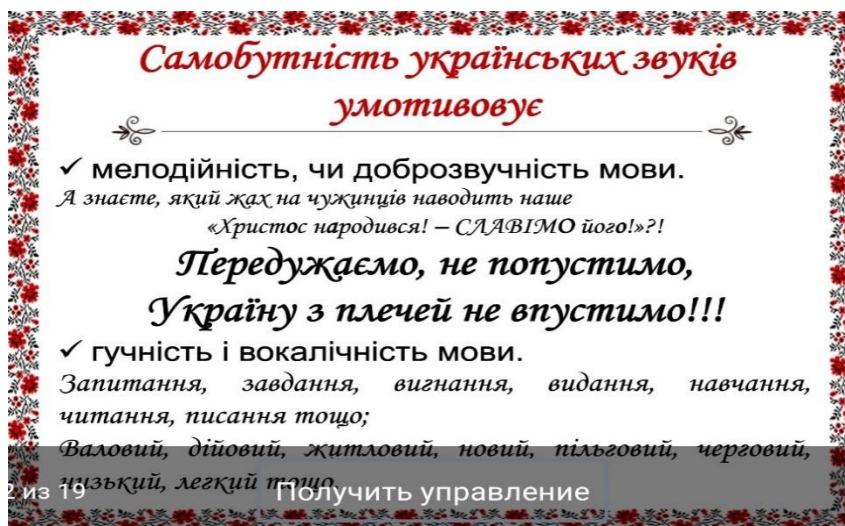
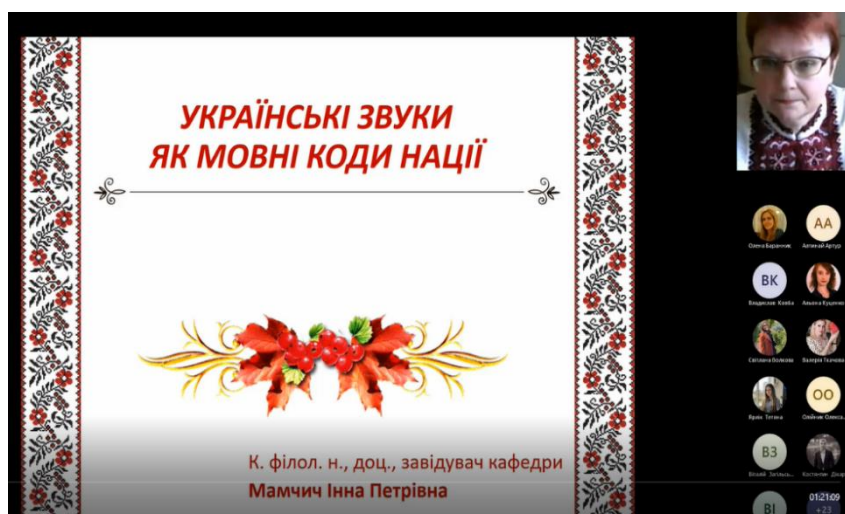
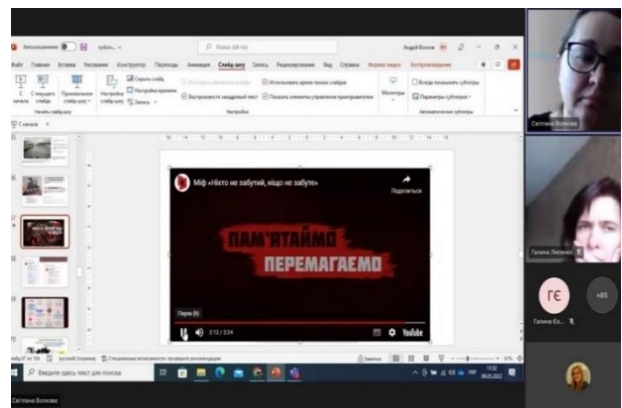

Рис. 7. Публічна online-лекція «Українські звуки як мовні коди нації»

9 травня 2022 року, у День перемоги над нацизмом старшою викладачкою кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності ПДАБА Світланою Волковою була

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

прочитана публічна лекція на тему «Як СРСР знищував Україну» для всіх, хто цікавиться історією – для студентів, абітурієнтів, викладачів, співробітників. Лектор розповіла про початок знищення української держави та українців з приходом більшовиків на терени України наприкінці 1917 р., про розв’язування червоного терору та політику «воєнного комунізму» з 1919 р. на окупованих територіях; про знищення національної церкви (заборонили в 1930 р.), розграбування майна, руйнацію соборів; про те, як цвіт національної інтелігенції відправляли до таборів, розстрілювали, влаштовували Великий терор; про те, як принижували українську мову, максимально наблизивши її за звучанням до російської; розкуркулювали селян, влаштували геноцид Голодомором. Радянський Союз не лише сприяв розв’язуванню Другої світової війни, а й на її початковому етапі став фактичним союзником нацистської Німеччини.

Лише за період вигнання ворога з України з лютого 1943 року по жовтень 1944 року на її території було мобілізовано 3 692 454 осіб - за підрахунками вчених на основі архівних матеріалів.

Станом на 10 жовтня 1943 року Південно-Західний фронт мобілізував і використовував у районі бойових дій 7 тис. 16-17-річних (1926 року народження) призовників, а Центральний фронт – 2 тис.

"піджачники",
"чорножупанники",
"чорнобушлатники",
"чорносвитники"

Документальні фільми:

"Чорна піхота" (режисер Іван Кравчишин, 2010 рік),

"Рівень секретності 18" (режисер Володимир Іванов, 2011 рік)

66

Рис.8. Публічна online-лекція «Як СРСР знищував Україну»

Історичний екскурс про військові перемоги українських козаків над московитами, а саме про битву під Оршею 1514 року та похід

РОЗДІЛ 4

ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Петра Сагайдачного на Москву 1618 року, провів 16 травня 2022 року доцент кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Андрій Перетокін. А 23 травня 2022 року доцент цієї ж кафедри Валентина Бабенко прочитала лекцію про Конотопську битву. Історики яскраво висвітлили відомості про названі переможні битви в українській історії, під час згадки про які негайно лунають гнівні крики про «брехню, підлі інсинуації» та навіть «роздмухування міжнародної ворожнечі».

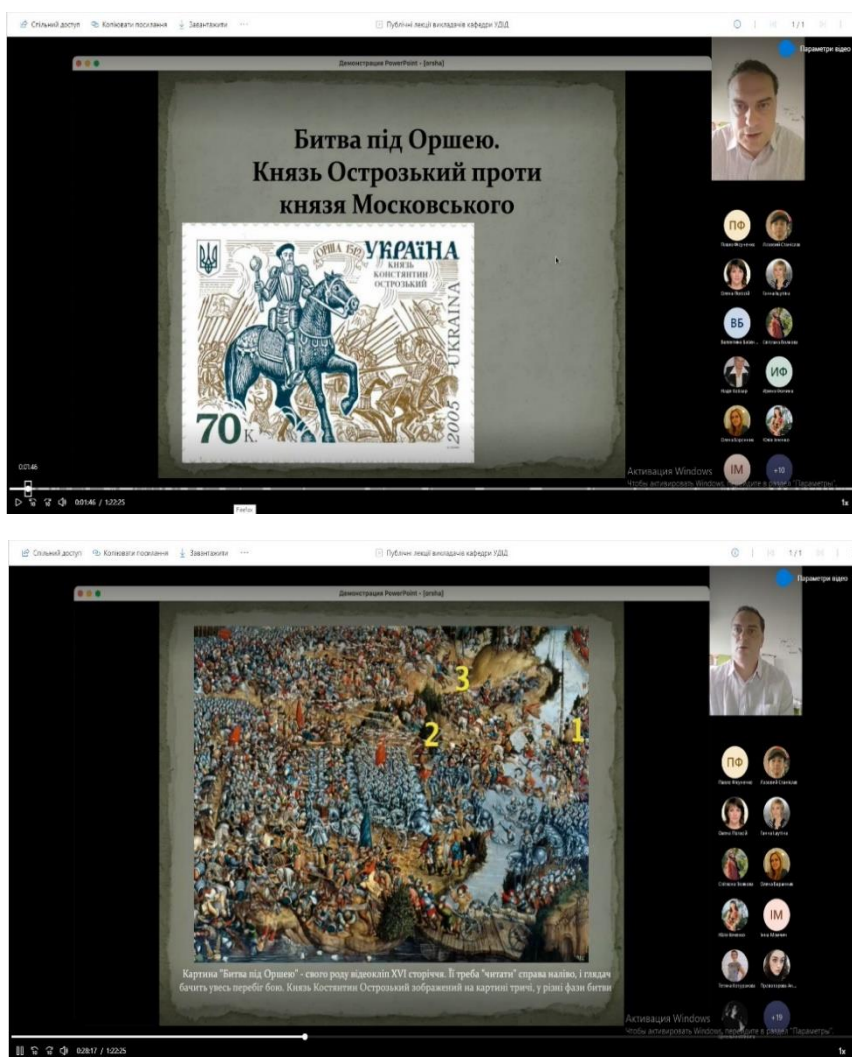
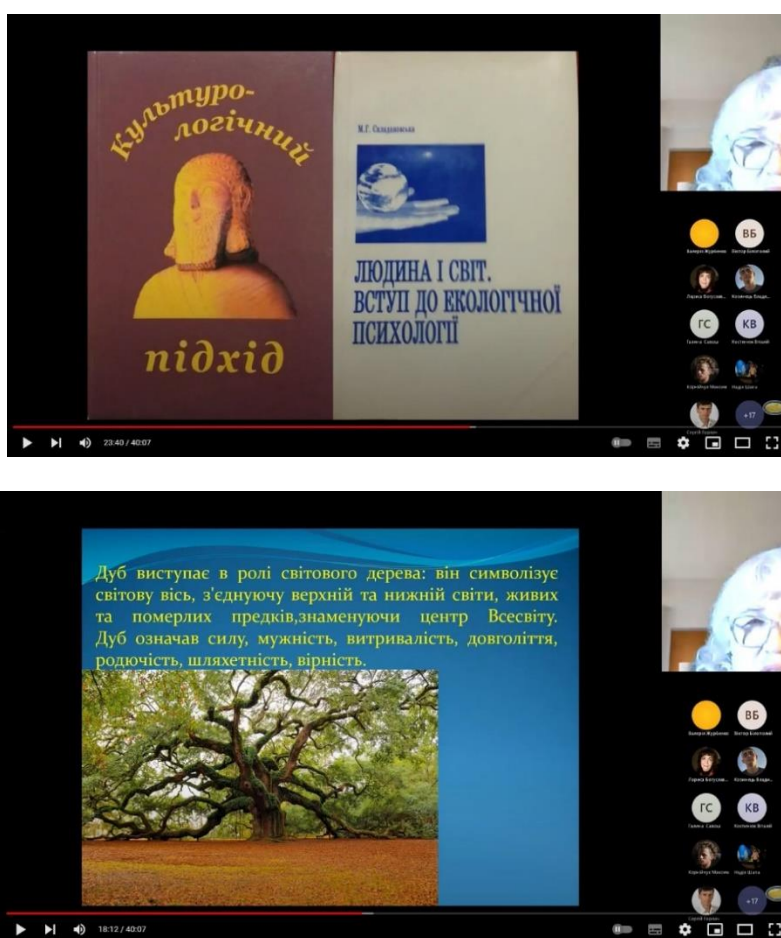

Рис.9. Публічна online-лекція
«Військові перемоги українських козаків над московитами»

30 травня 2022 року професор кафедри філософії ПДАБА Марина Складановська в лекції на тему «Екологічна культура в українському національному характері» зазначила, що від рівня сформованості

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

екологічної культури суспільства залежить екологічна безпека нашої країни, можливість її збалансованого стабільного розвитку. Доповідач проаналізувала етнічні витoki екологічної культури сучасного українця. Виховання естетичних потреб особистості, відчуття гармонії і дисгармонії, на думку лектора, – перший крок розвитку креативності, творчих можливостей особистості, розвитку її творчих здібностей, що є нагальною потребою як сучасного суспільного розвитку, так і особистісного самовдосконалення. Це необхідний компонент розвитку екологічної свідомості, екологічної культури сучасної людини.

*Рис.10. Публічна online-лекція
«Екологічна культура в українському національному характері»*

Про молодіжну свідомість та проблеми самовизначення молоді людини 06 червня 2022 року науково-популярну лекцію прочитала доцент кафедри філософії Галина Савош. Під час лекції доповідач приділила увагу з'ясуванню такого важливого поняття, як молодіжні

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

проблеми, які, на її думку, поділяються на два типи: зростаючі вимоги суспільства до молоді та особистісні сподівання й прагнення молодих людей та складнощі з їх реалізацією. На питання, як ці проблеми вирішуються в сучасних реаліях, намагалися дати відповідь не лише лектор, а й усі присутні слухачі.

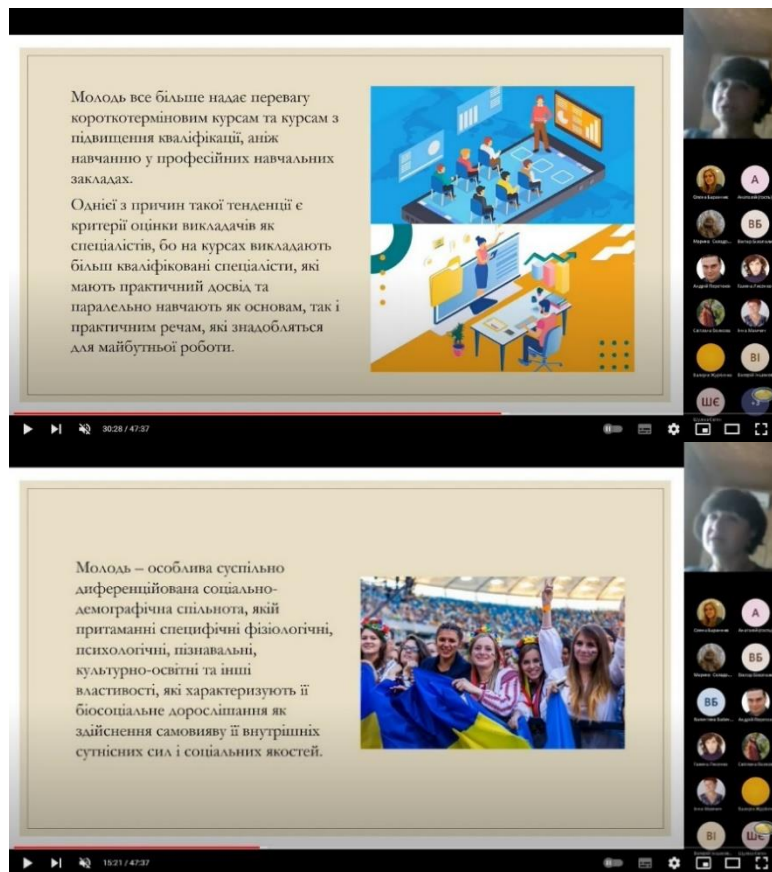
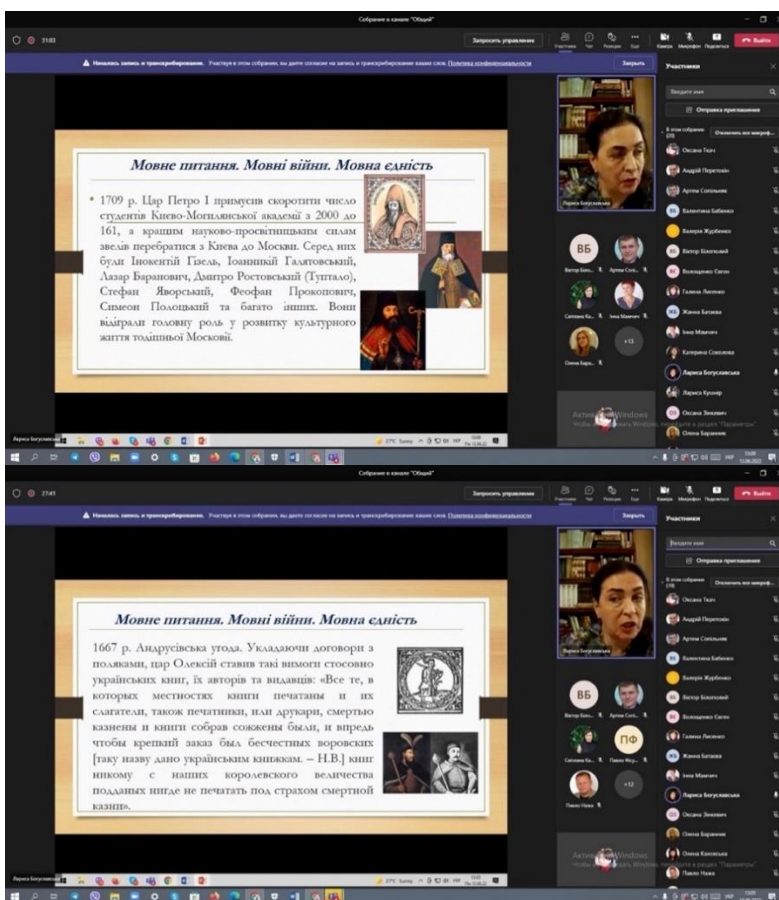

Рис.11. Публічна online-лекція «Молодіжна свідомість та проблеми самовизначення молоді людини»

13 червня 2022 року цикл науково-популярних лекцій 2021-2022 навчального року, який збирав студентську та академічну спільноту Придніпровської державної академії будівництва та архітектури протягом усіх складних місяців війни, розпочатої ворогом на українській землі 24 лютого, завершився потужною лекцією на тему «Мовне питання. «Мовні війни». Мовна єдність», яку прочитала доцент кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Лариса Богуславська. Численні факти, покликання на різноманітні історичні документи дали можливість присутнім під час лекції простежити етапи формування «стратегії заборон», яка була

РОЗДІЛ 4 ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

спрямована на заперечення, а потім і цілковите знищення української мови.

*Рис.12. Публічна online-лекція
«Мовне питання. «Мовні війни». Мовна єдність»*

До активного обговорення лекційного матеріалу долучилися проректор з навчально-виховної роботи ПДАБА, професор, доктор наук з державного управління Галина Євсеєва; кандидат історичних наук, доцент, заступник декана економічного факультету Валентина Бабенко; завідувач кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності, кандидат філологічних наук Олена Баранник; кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри філософії та політології Віктор Білополий.

Підбиваючи підсумки проведення циклу науково-популярних лекцій гуманітарного циклу, ми провели опитування серед співробітників-слухачів щодо їхньої думки з приводу якості підготовки й викладення лекцій і загального враження від цього академічного проєкту, запропонованого у важкий час воєнних дій.

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Так, загалом усі, хто залишив свої відгуки про проєкт, задоволені ним і зазначають, що лекції викладалися високомотивованими доповідачами, академічна та професійна кваліфікація яких дозволила реалізувати мету, що ставилася перед ними. Позитивними моментами, що відзначають слухачі, є актуальність запропонованого проєкту загалом і теми кожної лекції зокрема. З 24 лютого 2022 року життя кожного українця кардинально змінилося, усі продовжують жити в умовах воєнного стану, обороняючи та захищаючи свій суверенітет, незалежність та територіальну цілісність країни. Мільйони українців виїхали з України або ж стали внутрішньо переміщеними особами. Тому всі питання, представлені під час циклу «Незламність української нації: історія та сьогодення», є надзвичайно актуальними. Адже розповідати на загал про історію, зокрема про передумови, характер і наслідки війни Росії проти України – одне з найважливіших питань сьогодення.

Також одним із позитивних моментів проєкту слухачі назвали популяризацію вивчення української мови, адже вивчення державної мови у воєнний час набуло дуже великого значення. Слід зауважити, що стратегія популяризації української мови викладачами ПДАБА переросла в чудову ініціативу «РоЗУМІЙ і волоДІЙ» для всіх охочих почати говорити українською або покращити рівень володіння нею.

Надзвичайно корисними, на думку слухачів, стали поради психологів, знайомство з культурною спадщиною українського народу тощо. Особливо багато позитивних відгуків надійшло після потужної лекції «Мовне питання. «Мовні» війни». Мовна єдність», прочитаної доцентом кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Ларисою Богуславською.

Вважаємо за потрібне зупинитись на ряді зауважень, висловлених слухачами щодо прослуханого циклу науково-популярних лекцій.

По-перше, одним із організаційних зауважень до проведення циклу науково-популярних лекцій (і не лише гуманітарного спрямування) був коментар щодо відсутності зовнішньої реклами проєкту. Відзначаючи абсолютну користь порушених в лекціях питань, слухачі цілком слушно зазначають, що цей проєкт варто було б активно рекламувати за межами академічної спільноти, залучаючи до розмов пересічних громадян.

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

По-друге, деякі лектори трохи забули про компонент «популярна» і подавали занадто «сухий» матеріал. Варто погодитись, оскільки, дійсно, науково-популярні лекції повинні містити в собі, крім логічно побудованого наукового змісту, елементи експресивно-емоційні, які включають психологічні канали сприйняття слухачів, сприяють формуванню переконання.

Третє зауваження стосувалося часткового нерозуміння цільової аудиторії, для якої викладалися лекції, зокрема слухачі відзначили як негативний момент недостатню кількість інформації, орієнтованої на молодого реципієнта. На нашу думку, це зауваження, до якого слід обов'язково дослухатися всім науково-педагогічним працівникам, адже воно стосується не лише циклу науково-популярних лекцій, а й матеріалу, що викладається під час навчання протягом року. Сьогодні вимагає осучаснення змісту матеріалу.

Наступна рекомендація тісно пов'язана з попереднім зауваженням. Стосується вона подачі інформації, а зокрема наочного наповнення лекцій. Слухачі зауважують, що подача матеріалу, що супроводжується презентацією – це, звичайно, добре, проте варто доповнювати матеріали якісно створеним відеоконтентом. З одного боку, якщо до цієї роботи можна буде залучити студентську аудиторію, це надасть змогу змінити формат комунікації між викладачем та студентом, оскільки молодь дуже сучасно й творчо ставиться до виконання поставлених перед нею завдань (у чому можна пересвідчитися під час різноманітних заходів, що проводяться із залученням студентського потенціалу). З іншого боку, можливо, необхідність в організації якісного відеоконтенту стимулює створення на базі академії так званого відділу навчально-популярного контенту, який допомагатиме викладачам в обробці матеріалів, професійному створенні відеороликів за певною тематикою.

Серед інших рекомендацій можна назвати такі:

бажано було б скласти план проведення з тематичним поділом: історія, мова, мовна політика тощо;

слухачі вважають необхідним моментом доповнення лекцій практичним компонентом (проведення вікторин, квестів після лекцій з подальшим заохоченням учасників. Причому заохочення можна планувати для різних категорій учасників (для студентів, для викладачів).

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

- розширення формату зустрічі шляхом залучення до викладання лекцій студентів;
- проведення гостьових лекцій, тобто запрошення лектора ззовні;
- осучаснення психологічних рекомендацій, поданих у лекціях.

Слід зауважити, що цикл науково-популярних лекцій науковцями ПДАБА було розпочато на третьому тижні воєнних дій на території нашої країни. Натомість більшість рекомендацій і зауважень щодо процесу викладання лекцій було висунуто слухачами під час четвертого місяця. Стан сильного шоку пройшов, свідомість українців поступово адаптується до страшних нових реалій життя в умовах війни. Тож ми вбачаємо в ряді зауважень певну невідповідність між часом викладання лекцій та часом висунутих рекомендацій, адже планування циклу науково-популярних лекцій відбувалося в умовах надзвичайного нервового напруження, спричиненого вторгненням російських військ на територію України. На жаль, це напруження призвело до того, що мова про проведення будь-яких вікторин і квестів, про доповнення матеріалів якісно створеним відеоконтентом тощо навіть не йшла. Психологічний стан лекторів не дозволив і скласти довготривалий тематичний план проведення лекцій, адже, зрозуміло, що на самому початку війни тримати рівновагу, залишатися спокійним, контролювати себе було вкрай важко, і науковці, як й інші українці, намагалися підтримати максимально одне одного, й у випадку неможливості прочитання запланованої лекції певним лектором намагалися підставити плече одне одному, маючи на меті максимальну реалізацію поставлених перед проектом завдань.

Отже, вважаємо, що проведення таких заходів, як науково-популярний лекторій, є дуже актуальним та важливим завданням для науковців в умовах війни, і в цій роботі не потрібно ставити крапку. «Безпека проявляється як протидія на заданому рівні спробами нанести шкоду функціонуванню або усього об'єкта захисту, або його структурним складовим. Однією з важливих структурних складових багатьох об'єктів безпеки є інформація (або діяльність, предметом котрої є інформація)» [1]. Не підлягає сумнівам той факт, що варто продовжувати розпочатий проєкт як вагомий чинник інформаційної безпеки. За умови врахування вищеокреслених рекомендацій та порад, цей проєкт не лише буде продовжувати знайомити широку громадськість з історичними подіями в Україні, пов'язаними зі

РОЗДІЛ 4
ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК
У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

збройною агресією Росії проти української нації, не лише популяризувати українську мову та відроджувати духовні цінності українського народу, не лише надавати психологічну підтримку людям, а й активуватиме продовження наукових досліджень молодих (і не лише молодих) учених в умовах війни, а також формуватиме потенціал для повоєнної відбудови країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Інформаційна безпека. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/11111/ОІБ%20конспект%20лекції.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Марина СКЛАДАНОВСЬКА

доктор філософії,
керівник психологічної служби ПДАБА,
доцент кафедри філософії
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектри
<https://orcid.org/0000-0002-6552-5460>

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ
В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

***Анотація.** Дослідження креативності відбувається з другої половини ХХ століття до нашого часу. Але єдиної концепції креативності та її розвитку досі не сформульовано. Актуальність цього феномену зростає з розвитком потреб суспільства, науки й підготовки конкурентоспроможних, високомотивованих фахівців. У статті проаналізовано психолого-педагогічні чинники розвитку креативності та їх запровадження в освітній процес вищої школи. Наведено результати дослідження автора щодо розвитку креативності як інтегрованої якості особистості, здатності до творчих пошуків та продуктивного мислення. Підтверджено можливість розвитку креативності студента за допомогою спеціальних занять, тренінгових вправ та запровадження визначених дидактичних способів в освітній процес. Розглянуто особистісні чинники розвитку креативності.*